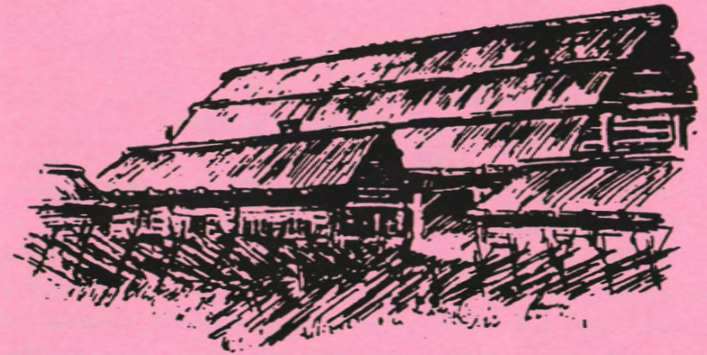

Paavolaisten Sukuseura ry.

JÄSENLEHTI N:O 13

Maaliskuu 1989

S i s ä l l y s:

Nuoret mukaan	2
Sukuseuran toimintakertomus vuodelta 1987.....	3-5
Sukukokous Messilässä 1988.....	6-11
Sydänheimon perheen vaiheista.....	12-17
Vanha merimies muistelee.....	18-25
Paavolaisten "seitsemästä veljeksestä".....	26-33
Johtokunta.....	Takasivu

NUORET MUKAAN

Sukuseuramme lehden tämä numero lähetetään useamman ihmisen nimellä kuin aikaisemmat numerot. Sukuseuran kortistosta on poimittu noin 100 sellaisen henkilön nimeä, joille ei aikaisemmin ole lehteä mennyt. Ne ovat pääasiassa perheiden nuorta väkeä, vuonna 1970 tai sitä ennen syntyneitä. Monesta heistä, siis 18 vuotta täyttäneistä, ovat vanhemmat maksaneet jäsenmaksun oman jäsenmaksunsa yhteydessä, ja nuoret ovat tietenkin voineet lukea perheeseen tullutta lehteä. Mutta entä sitten kun nuori muuttaa pois kotoa, lähtee opiskelemaan, menee naimisiin? Ovatko vanhemmat silloin muistaneet ilmoittaa sukuseuralle nuorten uudet osoitteet ja, tyttöjen kohdalla, muuttuneet nimet? Jotkut ovat pitäneet siitä huolen, useimmat eivät. Ja näin lenti ei enää joudukaan kaikkien sukuun kuuluvien ulottuville. - Muistutettakoon mieliin tässä yhteydessä, että sukuseuraan kuuluvat automaattisesti kaikki, joiden sukunimi on tai on ollut Paavolainen tai joiden äidin sukunimi on ollut Paavolainen; lisäksi voi seuraan liittyä kaukaisempiakin sukulaisia.

Koska siis läheskään kaikkien nuorten uudet osoitteet eivät ole tiedossa, lähetetään tämä lehden numero nuorten nimellä, mutta vanhempien osoitteella. Tällä tavoin saattaa joihinkin koteihin tulla tupsahtaa neljä, viisi, kuusikin lehteä, mikä ehkä aiheuttaa hämmennystä. Tarkoitus on kuitenkin, että kotiväki toimittaa lehdet edelleen kullekin nuorelle ja nämä ilmoittavat oman osoituksensa jäsenmaksulapussa tai muulla tavalla, jotta seuraavana vuonna lehti voitaisiin lähettää suoraan heille.

Nuoret mukaan sukuseuran toimintaan!

* * *

*

Paavolaisten sukuseura ry:n TOIMINTAKERTOMUS ajalta 1.1. - 31.12.1987

Johtokuntaan ovat kuuluneet:

varsinaiset jäsenet:

Professori Jaakko Paavolainen, Turku, puheenjohtaja
Dipl.ins. Rauno Paavolainen, Lahti, varapuheenjohtaja
Rouva Aili Bister, Koski H.l.
Dipl.ins. Lauri Paavilainen, Lahti
Kauppias, merkonomi Lauri Paavolainen, Jaala
Rakennusmestari Reino Paavolainen, Tampere
Kamreeri Toivo Paavolainen, Helsinki
Toim.joht., rak.mest. Väinö Paavolainen, Helsinki-Lohja
Rouva Elvi Seppälä, Tampere

varajäsenet:

Nuorisohjaaja Väinö Paavolainen, Kokkola
Maanviljelijä Tapio Paavolainen, Hauho
Opettaja Kalervo Paavolainen, Oravasaari

Seuran kunniajäsenet ovat:

Opettaja Oma Martti Paavolainen, Helsinki
Apul.osastopäällikkö Johannes Paavolainen, Tampere

Seuran sihteeri ja taloudenhoitaja:

Fil.maisteri Ritva Paavolainen, Helsinki

Seuran kirjanpitäjä:

Ekonomi Jussi Paavolainen, Espoo

Johtokunta on kertomuskaudella pitänyt kokouksia seuraavasti:

07.02.1987 Lahdessa Lauri Paavilaisen luona
30.08.1987 Tampereella Elvi Seppälän luona
22.11.1987 Helsingissä Ritva ja Jaakko Paavolaisen luona.

Kokouspöytäkirjat käsittävät yhteensä 34 pykälää.

Seuran tileissä kertomuskausi käsittää ajan 1.1. - 31.12.1987. Tilintarkastajina ovat olleet ekonomi Kari Paavolainen Espoosta ja fil.maisteri Ilta Pimiä Helsingistä, varatilintarkastajina varatuomari Väinö Hoppania Jyväskylästä ja varatuomari Eero-Pekka Paavolainen Kirkkonummelta.

Jäsenmaksu on sukukokouksen 29.6.1986 päätöksellä nostettu 50 markkaan vuodessa kaikilta 18 vuotta täyttäneiltä. Suvun elossa olevien jäsenten määrä on ollut seuran sääntöjen mukaan laskettuna noin 675 henkeä. Jäsenlehtiä ja jäsenmaksukortteja on vuonna 1987 lähetetty n. 285 kpl. (Useissa osoitteissa on tietenkin perhe tai pariskunta, ja osa em. 675 hengestä on alle 18-vuotiaita). - Syyskuussa lähetettiin kehoituskirje niille, jotka eivät olleet maksaneet jäsenmaksua, ja vuoden loppuun mennessä oli maksaneita 231 henkeä.

Jäsenmaksuista saatuja varoja on 11.590 markkaa. Jäsenmaksun korotuksen vuoksi summa on huomattavasti suurempi kuin edellisessä vuonna, mutta toisaalta maksaneiden määrä on hiukan pienempi. (Tämä näyttää johtuvan siitä, että joissakin tapauksissa aviopuolisoista vain toinen on maksanut, kun aikaisempina vuosina, jäsenmaksun ollessa pieni, molemmat puoliset maksoivat sen.) - Suurimmat menoerät ovat olleet jäsenlehden julkaiseminen ja postitus sekä arkistokaapin vuokra Lohjan säästöpankissa.

Toimintakauden aikana ovat keskuudestamme poistuneet seuraavat sukumme jäsenet:

Kristiina Pekonen, o.s. Lempinen (suvun vanhin),
k. 10.06.1987 Järvenpäässä (96 v.)
Oili Kurenmaa, o.s. Törnroos, k. 30.08.1987 Espoossa
Juho Paavolainen, k. 15.10.1987 Kokkolassa,
Paula Kaarina Paavolainen, o.s. Hytti,
k. 21.11.1987 Myllykoskella

Sukuseuran tervehdyskortteja on vuoden aikana lähetetty 24 kpl.

Paavolaisten sukuseura ry:n jäsenlehti n:o 11 ilmestyi maaliskuussa 1987. Siinä oli 36 sivua ja painos oli 500 kpl.

Lehti on edelleen A5-kokoa ja on painettu Multiprint-painossa. Lehteä ovat toimittaneet Ritva ja Jaakko Paavolainen, ja sen on puhtaaksikirjoittanut Lou-Lou Vaske.

Seuran uusi hanke, oman adressin aikaansaaminen, on toimintakauden aikana edistynyt varsin pitkälle. Arkkitehti Kalle Vartola on sen suunnitellut, ja yhtenä aiheena on käytetty Oma Martti Paavolaisen piirrosta. - Adressi on valmistunut kuitenkin vasta vuoden 1988 puolella.

Reino ja Maj-Lis Paavolaisen kortisto on siirtynyt sihteerin hallintaan.

Lohjan arkistossa säilytetään alkuperäisiä pöytäkirjoja ja sukukokousten materiaalia, jota vähitellen sinne kootaan.

* * *

*

Sukukokouksen osanottajia Messilässä

SUKUKOKOUS MESSILÄSSÄ 1988

Aurinkoinen sää viikonloppuna 4.-5. kesäkuuta muodosti kenykset Messilän lomakeskuksessa vietetyille sukukokoukselle. Kaikkiaan 109 suvun jäsentä oli paikalla, kuka lyhyemmän, kuka pitemmän aikaa. Keskeinen kokoontumispaikkamme oli Markkinaravintola, tilava ja huoleton navetanvintistä muokattu sali, jossa pääskyset lentelivät.

Lauantain tulokahveilla kuului iloinen rupattelu, kun sukulaiset tapailivat toisiaan. Päivällisen aikana myytiin arpoja, samoin oli koko ajan myynnissä adresseja sekä seuran jäsenlehden entisiä numeroita. Näistä kertyi tuloja yhteensä 2.290 markkaa (50 adressia á 30,-; 140 arpaa á 5,- ja 9 lenteä á 10,-).

Aterian jälkeen alkoi yhteinen illanvietto, jossa kuuluttajana toimi varapuheenjohtaja Rauno Paavolainen. Puheenjohtaja Jaakko Paavolainen lausui osanottajat tervetulleiksi. Sitten hän siirtyi pianon ääreen ja ryhtyi säestämään yksinlaulua, jota esitti Helena Jussintytär Paavolainen Helsingistä. Hän lauloi Madetojan Heijaa, heijaa, Maasalons Tuutulaulun sekä Ikosen Juhannuksen.

Sukututkija Sirkka Karskelan esitelmän aiheena olivat Kivennavan väestöolot isonvihan jälkeen. Niistä antavat maakirjat ja kirkonkirjat vähän erilaisen kuvan, joten tutkijan on käytettävä omaa päättelykykyään ja mielikuvitustaan muodostaakseen oikean käsityksen silloisesta todellisuudesta.

Sukuseuran näyttelijät olivat taas kokoontuneet useita kertoja toukokuussa harjoituksiin, tällä kertaa elävöittämään 70 vuoden takaisia tapauksia suvun piirissä. Näytelmän "Kevättä Viipurissa 1918" oli kirjoittanut Pentti Paavolainen, isänsä Jaakko Paavolaisen antaman aiheen pohjalta. - Päähenkilö oli "Karjalan" päätoimittaja Erkki Paavolainen, joka oli mukana tammikuun lopussa kutsumassa maalais-suojeluskuntia Viipuriin ja joka kapinan puhjettua oli miltei kotiarestissa.

Punaiset lakkauttivat "Karjalan" ja sulkiivat sen kirjapainon. Erkki Paavolainen pystyi kuitenkin kotonaan salakuuntelemaan telefoonillaan punaisten johtomiesten keskusteluja. Hän toimitti myös maanalaisia lentolehtisiä, joita hänen vaimonsa Elsa kuljetti muille valkoisille, vaatteisiin kätkettyinä. Häntä eivät vartiomiehet tutkineet kovin tarkkaan, koska hän odotti esikoistaan (joka syntyikin huhtikuussa, valkoisten jo piiritäessä kaupunkia. Tämä lapsi oli Katri, myöhemmin Veltheim).

Kohtauksia näytelmästä "Kevättä Viipurissa 1918"

Ohjelmaa seurataan

Näytelmän henkilöt:

Erkki Paavolainen	- Pentti Paavolainen, Helsinki
Elsa, hänen vaimonsa	- Leena Kivilä, Hämeenlinna
Anna, palvelustyttö	- Helkky Reijonen, Lahti
Pauliina, Elsan äiti	- Annikki Paavolainen, Hauho
Karhu, suojeluskuntal.	- Lauri Paavilainen, Lahti
Heinonen, " "	- Leo Reijonen, Lahti
Punakaartin upseeri	- Matti Paavolainen, Lahti

Näytelmän päätös

Näytelmän oli ohjannut Pentti Paavolainen. Yleisö otti esityksen suosiollisesti vastaan, ja näyttelijät saivat kiitosta luontevuudestaan. Pentti Paavolaisen intensiivinen roolisuoritus toimintatarmoisena Erkki Paavolaisena ansaitsee erityismaininnan.

Illan viimeisenä ohjelmanumerona oli Arvo Monthanin yhtyeen tanssimusiikki, joka kaikui valoisaan yöhön.

Sunnuntaiaamuna saimme tervehdyksen Hollolan seurakunnalta, kun pastori Piltti Lännpää piti aamuhartauden.

Varsinainen sukkokokous alkoi kymmeneltä. Siellä päätetyistä asioista mainittakoon seuraavat: johtokunnan erovuoroisista jäsenistä pyysi eroa Aili Bister Koskelta H.l., ja hänen tilalleen valittiin entinen varajäsen Väinö Paavolainen Kokkolasta. Uudeksi varajäseneksi tuli Raija Valonen Hyvinkäältä. - Jäsenmaksu päätettiin pitää edelleen 50 markkana vuodessa. - Seuraava sukkokokous päätettiin pitää kesäkuussa 1990. Tarkempi aika sekä paikka jätettiin johtokunnan harkittavaksi, mutta useiden mielipiteiden mukaan Messilä tuntui paikkana hyvin sopivalta.

Sotaväkikaverit Jaakko Paavolainen ja Pauli Pekonen

SYDÄNHEIMON PERHEEN VAIHEITA

Paavolaisten sukuseuran jäsenlehdessä n:o 2 olen jo aikaisemmin tehnyt selkoa isoäitini Maria Tuomaantytär Paavolaisen (T 30/202) (1865-1921) lapsuudesta ja koulutielle joutumisesta syksyllä 1879. Päätin pakinani toteamukseen, että Mari oli jäänyt koulutielleen, mennyt naimisiin 1889, ja että hänellä oli vielä edessä eletäväänsä 32 vuotta. Näistä vuosista seuraava tarina.

Sopivasti joulun alla 1889 Mari siis vihittiin pakinassa mainitun helsinkiläisen kansakoulunopettajan ja opiskelijan Matti Hertzin kanssa. Tämä oli monille kivennapalaisillekin tutuksi tullut rovasti Johannes Hertzin veljenpoika. Monia lomiaan hän oli koulupoikana viettänyt Linnanmäen pappilassa. Hänen tovereitaan olivat mm. Benni Alfthan, Pekka Paavolainen ja Sascha Stenberg.

Matti ja Mari vihitään Kivennavalla 1889. Kuvasta on tuntevinaan Hertzejä ja Paavolaisia. Juhani S:n piirustus 1909.

Pyydämme läsnä olemaan Matti

Hertz'in ja tyttäreemme Marin vihkiäisissä

*Kivennavalla Joulukuun 22 päivänä 1889,
klo: 5 j. p. p.*

Hanna ja Tuomas Paavolainen.

"Morsinsneidokii."

Paavolaisten sukutaulussa ja monen muistissa Matti esiintyy pappismiehenä ja Sydänheimon -nimisenä. Aivan oikein, mutta nämä elämänmuutokset tulivat vasta tämän vuosisadan puolella. Naimisiinmenoaikoihin keskeytyneet opintonsa Matti päätti 1902, jolloin suoritti jumaluusopillisen loppututkinnon. Papiksi hänet vihittiin tammikuun 3. päivänä 1903. Saksalaisperäisen sukunimensä hän suomensi J.W. Snellmanin syntymän 100-vuotispäivänä 12.5.1906. Tuhannet vierasperäiset nimet vaihdettiin tuolloin suomalaisiin.

Marin perhe

Päätettyään opinnot Helsingin Suomalaisessa tyttökoulussa 1884 Mari toimi mm. postivirkailijana, mutta varsin usein hän oleskeli kotonaan Raivolassa. Hänen äitinsä Anni kääpä oli kuollut ja isä, maakauppias ja kestikievarinpitäjä Tuomas Paavolainen, oli mennyt uusiin naimisiin Hanna Strengin kanssa. Tästä avioliitosta syntyi vielä monta lasta, veli- ja sisarpuolia Marille.

Naimisissa ollessaan Mari Sydänheimo asui Helsingissä lähes kaksi vuosikymmentä, aina vuoteen 1907 asti, jolloin Matti nimitettiin Keravalle toimivan Koivulan kasvatuslaitoksen (nyk. nuorisovankilan) "tirehtööriksi" kuten vuosisadan alussa sanottiin. Tätä ennen hän oli toiminut johtajaopettajana ja vankilapappina.

Mari oli nyt vastuussa suuresta taloudesta. Vuosien mittaan perheeseen oli syntynyt melkoinen lapsikatra: Toini 1890, Johannes (rovastin mukaan nimensä saanut) 1891, Samuel 1893, Erik 1894, Martti (minun isäni) 1898, Armas 1903 ja Aino 1904. Perheen muuttaessa Keravalle viimeksi mainittu oli kuitenkin jo kuollut.

Matti ja Mari Hertzin perhe 1904.

Juhani S:n piirustus 1909.

Keravalta käsin lapset kävivät koulua Helsingissä, kaikki pojat Suomalaista normaalilyseota. Hankalan hevos- ja junamatkan takia lapsille oli järjestetty noihin aikoihin tavallinen "koulukoti", erillinen asunto josta lomia lukuunottamatta vain lauantai-iltaisina päästiin runsaaksi vuorokaudeksi kotiin. Sydänheimon lasten koulukoti sijaitsi Katajanokan Kauppiaankadulla. Isosisko Toini oli sen tarmokas emäntä. Hän kävi Suomalaista tyttökoulua, siis samaa koulua kuin äitinsä aikaisemmin.

Vitsaus

Entisaikoina oltiin näkevinään, että tiettyjä ihmisiä tai ihmisjoukkoja painoi kiros, lohduttoman suurelta tuntuva epäonni, vitsaus. Suuren Sydänheimon perheen vitsauksena oli tuberkuloosi.

Jo edellä mainittu pikku-Aino kuoli yleistuberkuloosiin, ja häntä seurasivat Johannes (Juhani) 1915, Toini 1918, Erik (EKKU) ja vihdoinkin pitkään sairastellut perheen äiti Mari Sydänheimo elokuussa 1921. Musertavalta tuntuva tapantumasarja, kun ottaa vielä huomioon Samuelin kohtalon; hän kuoli puoli vuotta EKKU-veljen jälkeen umpisuolentulehdukseen.

Kuolinsyiden tutkiminen on paljastanut, että Hertzin suvussa tuberkuloosi oli varsin yleinen jo viime vuosisadalla. Siihen kuolivat niin lapset kuin eräät vanhuksetkin.

Sydänheimon perheen äidin kärsimykset voimme vain aavistaa. Marin sisar Lulu Erkama otsikoi Mikkelissä 6.6.1918 surunvalittelukirjeensä Toinin kuoleman jälkeen: "Paljon kärsinyt oma sisko kulta!" Minulla on hallussani myös paperilappunen, jolle isä ja äiti ovat merkinneet kaksivuotiaana kuolleen Aino Sydänheimon viimeisten päivien kuumelukemat. Loppuun on Mari-iso-äitini kirjoittanut: "15 p. ei kuumetta häneltä enään koitettu, vaan vietimme hänen kanssaan viimeiset hellät hetket. Klo 5.15 aamulla pääsi hän Jesuksen luo. Jesus rakas tule meitäkin nou-tamaan pian jo luoksesi!"

Elinvoimaakin

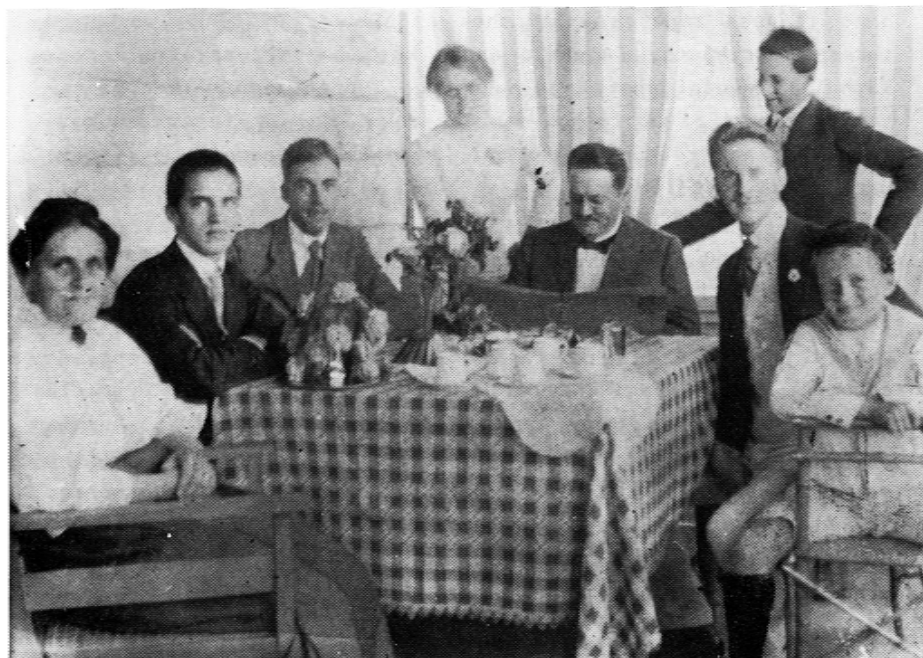
Elämä kuitenkin jatkui katastrofin jälkeen. Leskeksi jäätyään Matti Sydänheimo (nyt jo varsinaisessa papinvirassa, Pornaisten kirkkoherrana) avioitui uudelleen Juhani-Poikansa lesken kanssa. Sekä Juhani että Matti avioitui Edith Lindbladinkin kanssa. Edith Sydänheimo kuoli yli 90-vuotiaana vuonna 1984.

Toinin leski Sampo Kyander avioitui myös uudelleen, mutta hän enti elää uudessakin avioliitossa vain muutaman vuoden, kun kuoli tapaturmaisesti 1926. Toinin ja Sampon poika, minun serkkuni Ilmo Kyander, kuoli alle kouluikäisenä äidin lapsuudenkodin vitsaukseen, tuberkuloosiin.

Nuorimmat pojat, isäni Martti ja Armas (sittemmin Tertti -nimiä) olivat elinvoimaisia ja tarmokkaita. Martin onnettomuudeksi tuli kuitenkin talvisota, missä hän sai surmansa. Armas Tertti kuoli 1982 lähes 80-vuotiaana.

Kaikkiaan meitä Matti Hertzin ja Mari Paavolaisen jälkeläisiä on elossa 25 hengen sukulaisryppä, joista pikkulapsia seitsemän.

Aarno Tertti

Marian päivänä Keravan Koivulassa 3.8.1912.

Vas. Mari-äiti, EKKU, Samu, Toini, Matti-isä, Martti, Juhani ja Armas eli Attu. Kellastuneesta valokuvasta repr. Museovirastossa 1978.

VANHA MERIMIES MUISTELEE

Kertoilen teille hiukan merimiehen elämästä sodanjälkeisessä Suomen kauppalaivastossa. Ei ole vaikea arvata, ettei se ollut ruusuilla tanssimista: laivat olivat huonoja, toiset jopa romuja ja eläviä ruumisarkkuja. Ehdin sentään mukaan myös uusiin ja paremmilla mukavuuksilla varustettuihin laivoihin, joissa oli sähköhellat, yleiskoneet ja asianmukaiset ruokavarastot. Mutta joskus sattui, että tuli sähkövika, ja silloin oli hyvä osata vanhat keinot: lihat pyttyyn ja suolavesi päälle. Sellaisesta lihasta ei tosin voinut enää valmistaa sitä, mitä oli aikonut.

Käytyäni Suomen kokki- ja stueretikoulun lähdin kokeilemaan, onko minussa ainesta merimiehen ammattiin, kestänkö merta ja iskeekö meritauti. Aluksi, ennen kuin tottui, kovalla merenkäynnillä vähän janotti ja nukutti. Tunnetta on vaikea määrittellä, kaikki eivät reagoi samalla tavalla. En kuitenkaan koskaan jättänyt töitani tekemättä, sisulla ja tarmolla piti pärjätä päivä kerrallaan.

Kerran joulun aikoihin olimme rautamalmilastissa matkalla Bonesta Algeriasta Gentiin Belgiaan. Oli jouluaaton aatto, laiva Portugalin rannikolla, suunta pohjoinen. Paistoin porsaankyljyksiä, kun sähköttäjä toi Helsingin radion lähettämän sanoman, joka lupasi huonoa ilmaa illasta alkaen. Se vielä puuttuu, ajattelin, kun joulunajan ruoat ovat monipuolisempia ja niissä on enemmän työtä, niin mitähän nyt tendään. - Sitten se mylläkkä alkoi. Oli länsituuli, laiva heilui sivusuunnassa, ja edessä oli Biskajanlahti, kuuluisa laivojen hautausmaa. Meri mylläsi ja löi yli laitojen, ja kannessa oli repeämän alku. Mieleen tuli monenlaisia ajatuksia: miksi minä olen täällä, toiset viettävät joulua kotona yltäkyläisyydessä, ottavat jouluglögiä ja syövät kinkkua, katsovat telkkaria ja tunnelmoivat kynttilän valossa. Miten mahtaisi kynttilän

käydä täällä, kun kallistuma on 45 astetta, nyt tuonne, nyt taas tuonne; mikä ei ole köytetty kiinni, lähtee liikkeelle ja vie mennessään aina suuremman määrän tavaraa. Kattiloissa ei voi pitää nestettä kuin pohjalla. Rinnassa on jo monta mustelmaa, punkassa (sängyssä) ei saa nukuttua, kun vierii laidasta laitaan puoliympyrää ja taas takaisin. Herätyskello tekee ihmeliikkeitä narun päässä seinällä ja hankaa maalin siitä kohdasta, missä sen heilumarata kulkee.

Kapteeni, ensimmäinen perämies ja konepäällikkö tulivat sellaisenaan kompromissiin, että jouluaaton ruoka siirretään seuraavaan päivään, mutta ilma ei parantunut ja jouluateriaa siirrettiin vieläkin. Tulimme vihdoin Englannin kanaaliin ja söimme myönästyneen jouluaterian. Mutta kuitenkin lanttulaatikosta suurin osa oli valunut uunin pohjalle, vaikka pannu oli 20 cm korkea, ja uunista sai hakata palanutta lanttulaatikkoa ruostevasaralla jäteämpäriin aika kasan. Messi oli myös huonossa kunnossa, kun kaikki, mitä pöytiin vei, lähti liikkeelle. Myrskyllä aina pöytä katetaan niin, että märkä lakana laitetaan alle ja astiat sen päälle. Lisäksi laitetaan sivulaidat, ja joskus jopa koko pöytä täyteen kuin pieniä neliskulmaisia ruutuja, että astiat jotenkin pysyisivät pystyssä. Sellainen kysyy paljon kärsivällisyyttä, kun vielä saman saa tehdä moneen kertaan.

Amerikan suurilla järvillä olen myös liikkunut. Nehän ovat suurempia kuin Suomenlahti. Läntisin ja suurin kaikista on Superior; Michigan-järven eteläpäässä taas sijaitsee Chicago. Nämä seudut ovat tavattoman kauniita, paikka paikoin muistuttavat hämmästyttävästi meidän omia vesireittejämme. Erie- ja Ontario-järvien välissä on kanava, jossa on kahdeksan suurta sulkua. Kanavasta muutaman kilometrin päässä on Niagaran putous. Olimme tilanneet siellä asuvan suomalaisen miehen aja-

maan taksia, ja oli mainio asia, kun saimme suomen kielellä selostuksen kaikista Niagaraan liittyvistä nähtävyyksistä. - Tullessamme St. Lawrence -virtaa pitkin takaisin Atlantille oli edessämme komea näky: jäävuoria oli liikkeellä tavattomasti, laskimme 56 kaikkiaan. Kesäinen ilma tuli vilpoiseksi yhtäkkiä, ja laiva hidasti kulkuaan, ettei sille tulisi samanlaista kohtaloa kuin Titanicille muinoin.

Olen saanut käydä myös unelmien saarilla, Hawaijissa. On melkein kuin lottovoitto päästä Honoluluun: kaikki sinne toivovat pääsevänsä, mutta ei se kaikkien kohdalle osu. - Lähdimme jouluaattona 1966 Vancouverista Kanadasta. "Pacific Ocean" on meidän koulukirjojemme mukaan Tyyni valtameri, mutta se on kaikkea muuta kuin tyyni, kun sikseen on. Tällä kertaa se oli leppoisa. Saavuimme Honoluluun uudenvuodenaattona kello viisitoista. Kun laiva oli selvitetty sisään ja tullimuodollisuudet olivat ohi ja vielä syöty tukeva annos aaton ruokia, suunnistimme maihin. Ihailimme ensin ilotulitusta, joka oli loistelas ja suurenmoinen, niin kuin jenkkien tapa on.

Katselimme näyteikkunoita ja mainosvaloja pääkadun varrella, ja sitten alkoi eräs hula-hula-mainos ja vilkuttava punainen valo houkutella. Heti kun me pojat astuimme puolipimeään saliin, näimme punertavan valonheittimen keilassa viisi tyttöä lavalla sätkyttelemässä sääriään. Tilasimme ryyppyä, olihan uudenvuodenaatto. Hawaijilainen orkesteri tahditti, tyttöjen hameet olivat lyhyet, he pitivät toisiaan käsistä kiinni ja heittivät jalkojaan kohti kattoa. "Kyllä se on ihana tuo naisen sääri, kun se juurta myöten sorvataan taitavasti", ihasteli perämies. Oli mukava olo, eivät tulleet mieleen Maijat ja Raijat, täällä paratiisissa toisella puolen maapalloa eletään herroiksi taaloja taskussa. Innostuttiin yhä enemmän ja löydettiin kämmenpohjia kovasti läiskäntäen yhteen tanssin poljennan tahtiin.

Sitten taksilla laivaan, ja ehti siinä jonkin tunnin nukkua, kun aamulla piti taas olla töissä. - Seuraava ilta menikin kävelyllä, katselin Pearl Harbourin laivastotukikohtaa, joka on Yhdysvaltain Tyynenmeren suurin tukikohta. Tuli ihana iltarusko, sirot korkeat palmut kaartuivat rannasta pitkälle meren ylle.

Kolmen vuorokauden jälkeen takaisin päin, laiva oli lossattu tyhjäksi paperirullista ja autoista. Sinne jäivät myös matkustajat, italialainen ja hollantilainen kirjailija. Viikon päästä oli edessä San Francisco. Olimme tulleet yöllä lahdelta reidille. Tullessani päivän valjetessa kävelemään kannelle, oli edessäni mahtava näky: tuossa on Golden Gate -silta, tuossa Alcatraz, entinen kuuluisa vankilasaari ja taustalla valtavat pilvenpiirtäjät. Tämä on kuin selaisi jotain satukirjaa, mutta totta se vain on. Kun ajattelee eri paikkoja maailmassa, mitä on omin silmin nähnyt, niin ei voi muuta kuin ihmetellä: missä teeistutukset sijaitsevat vuorien rinteillä, missä taas elefantit kantavat tukkeja kärsällään tai riisivainiot lainehtivat vedessä.

Olen ollut stuerttina myös kuuluisan juoksijan Paavo Nurmen laivassa. Hän kokeili laivanvarustajana, Satu-niminen laiva kulki villiä linjaa Kaukoitään ja Afrikkaan, miehistö hupeni ja tilalle otettiin uutta porukkaa. Kun laiva tuli Suomeen, Merimies-unioni määräsi, että laivaan on otettava suomalainen miehistö, kun oli niin paljon merimiehiä työttömänä. Intialaiset ja pakistanilaiset jäivät tänne Suomeen palelemaan, ja lopulta unionin johtaja Wälläri hankki heille matkaliput kotiin ja karhusi Paavo Nurmea. Viimein päästiin uudelle matkalle Oulusta rautamalmilastissa Englantiin, mutta jo Pohjanmerellä tuli kapteenille sähkö, että koko miehistö on sanottava irti, laiva vaihtaa omistajaa. Meille tuli vielä kivihiililasti Englannista Tanskaan Esbjergiin, jonne laiva jäikin seisomaan. Saimme kahden kuukauden palkan ja matkustimme Suomeen, mutta jo

viikon päästä tuli uudelta varustamolta kutsu takaisin samaan laivaan. Lensin sinne, ja laiva lähti Suomeen lastaamaan pitkästä puutavaraa Etelä-Afrikkaan. Kotkassa lastattiin kolmisen viikkoa ennen kuin päästiin lähtemään lämpimiin maihin. Kap-kaupunkiin tulimme helmikuun puolella välissä. Durbanissa jouduimme telakalle, ja ilmeni, että potkuriakseli oli poikki. Sieltä ei varaosaa saanut, vaan se jouduttiin tilamaan Euroopasta. Aikaa kului niin paljon, että vasta maaliskuun lopussa pääsimme lastaamaan malmia ja viemään sitä Mosambiquen kahteen kaupunkiin. Nyt vihdoinkin aloimme nousta pohjoista kohti, tulimme Suezin kanavan kautta Välimerelle ja toimimme lastin Etelä-Ruotsiin Ystadin. Täällä oli jo kesäkuu ja mainiot ilmat. - Afrikkaa kiertäessä oli mennyt yli puoli vuotta. Siellä Durbanissa pyrki aika tulemaan pitkäksi. Toiset olivat jo kovin levottomia ja joutuivat rettelöihin kaupungilla, kapteeni oli monena päivänä oikeudessa heidän mukanaan ja eräs miehistä sai-kin tuomion, mutta palautettiin kuitenkin laivaan, kun lähdettiin pois Etelä-Afrikan valtiosta. Messipoika tuli omituiseksi ja puhui kummallisia, eräs toinen taas alkoi juopoteltuaan konehuoneessa kuulla harhoja, kun moottorit jyskyttivät, hän oli kuulevinaan naisen huutavan hänelle: "Hirtä itseis, hirtä itseis..."

Ollessani ensimmäisenä kokkina m/s Araguayalla, jouduin valmistamaan erikoisen ruoan, nimittäin kokonaisen täytetyn porsaan. Täytteeksi tuli riisiä, kivettömiä luumuja ja omenaa. Oli sellainen 12-15 kilon porsas, jota hierottiin valkopippuri-suola-seoksella, sitten hunaja-sinappi-seos tasaisesti ympäriinsä ja pannulle paistumaan. Paistoaika oli kolme-neljä tuntia, ja sitä valeltiin vain Tuborgin oluella, muuta nestettä ei ollenkaan saanut käyttää. Porsaan suu piti venyttää sen verran auki, että sinne mahtui puukapula. Pöytään vietäessä sen suuhun pantiin punakylkinen omena ja silmäkuoppiin kirsikat. Hopeatarjottimelle laitettiin porsas polvilleen, leikattiin

varovasti, että se näytti eheältä, ja höysteet ja koristeet ympärille. Maltaat siinä tuoksuiivat voimakkaasti. Kekkerien jälkeen sain maistaa siitä palan, ja hyvää se oli, erikoista maultaan. Ei ole myöhemmin pyydetty sellaista tekemään, mutta kalkkunaa monestikin. Sellaisia paisteja tarjoavat kapteenit Buenos Airesissa ja Rio de Janeirossa konsuleille, varustamon edustajille sekä lähettiläille ja matkustajille.

Eräitä varustamojen edustajia muistelee mielellään. Vuorineuvos William Lehtinen, Finnlinesin laivoissa käydessään, tervehti päivällisten jälkeen kokkia keittiön ovella ja kehui, että tällaista ruokaa ei saa muualla kuin laivassa. Sitten hän työnsi 500 markkaa kouraan ja sanoi: "Siinä on kaljarahaa." Se mies on syönyt niin hienoissa paikoissa, että tietää, mikä on hyvää, mutta osaa arvostaa sitä, mitä vaivaa toinen on nähnyt muiden töiden lisäksi. - Rakel Wihuri taas tuli keskustelemaan, missä on parantamisen varaa, ja tutustui varastoihin sekä toi kukkia miehistömessiinkin.

Ensimmäinen laiva, jolla lähdin ulkomaille, oli s/s Ramsdal. Se oli redillä Kokkolan Ykspihlajassa, jossa se lastasi propseja Belgiaan, Antwerpeniin. Se oli suuri satama siihen aikaan, kun Hampurikin oli vielä pommitusten jäljiltä jälleenrakentamatta. Antwerpenissä on laituritilaa 80 km, yhtä aikaa satamassa on 400-500 laivaa. Kapakoita oli myös niin runsaasti, että samassa talossa saattoi olla viisi-kuusi saluunaa, jotka merimiehet käytännöllisesti katsoen rahoittivat. Siellä oli suomalaisille tarkoitettuja omia baareja, joista yhdessäkin oli Suomesta tuotetut uusimmat äänilevyt. Monilta merimiehiltä loppuivat rahat jo ensimmäisenä iltana. - Suomi-baari oli yliveto. Kaikki laulavat täyttä kurkkua vähän nuotin vierestä, toiset riitelevät, sitten houkuttelevan näköinen omistajatar huutaa: "Talo tarjoaa!" Sen jälkeen alkaa olla hiljaisempaa eikä sanaharkkaa kuulu. Joitakin alkaa nukuttaa, ja sellaiset ohjataan toiseen huoneeseen sohvalle pitkäkseen; sitten kun he

aamuyöllä heräävät, on pää kipeä ja rahat viety. Muutenkin saatetaan tuoda halvempia juomia ja ottaa niistä kalliimman maksu, mutta väittelemään ei kannata ruveta, sillä "maassa maan tavalla taikka maasta pois". Kepeissä hepenissä olevat tytöt tulevat pitämään seuraa, ja heille pitää ostaa juomia, jotka luultavasti ovat vain teetä tai värjättyä vettä, mutta hinta on kova. Nuukailemista ei katsota hyvällä silmällä, ja jos rahat loppuvat, astuu esiin lihaksikas vahtimestari ja heittää kadulle. Sillä tavalla suurten satamakaupunkien kapakat keräävät markkoja, taaloja, pesetoita ja frangeja...

Tällä matkalla Pohjanmeri alkoi huvitella meidän kustannuksellamme. Ensin aalto vei sähköttäjän hytin portaat, niin että kipinä parka joutui avuttomana roikkumaan eri asennoissa tullessaan hytistään ja mennessään sinne, se kun oli yläkannella. Sitten meri muotoili reelinkiä, kunnes se innostui toden teolla ja kuljetti hyttini viereen kirjavan kokoelman erilaista irtainta, ensin tuli kovalla metelillä yksi ilmanvaihtotorvi, sitten meni maitotonkkia ja perunalaareja veden seassa laidasta laitaan. Messikalle tuli kysymään, olisiko minulla mitään lääkettä, kun hän oli merikipeä. Sanoin: "Hae ankkurikettinkiboksista ankkurisavea ja syö sitä." Hän yrittikin, mutta sai lisäksi kovan mahataudin. Toiset nauroivat hänelle, ja kai hän vähitellen oppi, sillä edellisellä matkalla hänet oli narrattu hakemaan "sumukaapin avainta". - Matkustajilla oli joskus lapsia mukana, ja jos ne kyselivät, mitä tänään saadaan ruokaa, niin vastasin joskus: "Kamelipaistia, sitä kyttyrää. Ja huomenna tulee ohiamuttua maantieporoa ja sitten Rymättylän kaitakasvoisia (paistettuja silakoita)". Kerran joku ehdotti, että tekisin paistetun sillisalaatin, ja vastasin, että mahtaa olla hyvää.

Merimies on aina tulossa tai menossa, sillä laivan täytyy tienata ja olla liikenteessä, tuottaa isännälle rahaa. Toisinaan ei ehdi edes kotona piipahtaa. Töitä on tehtävä, välillä kello 6 - 20 ja satamassa oltaessa 6 - 18. Ei saa mennä sormi suu-

hun, täytyy suunnitella työt, olla kokkina ja leipurina, ja kun on 52 miestä syömässä, niin sen arvaa, että päivän mittaan hupenee aika kasa kaikenlaista syötävää. On lisäksi leivottava ranskanleipää, rusinapullaa, munkkirinkilää ja pyhäksi täyte-kakkua.

Nyt ne ajat ovat menneet ja olen eläkkeellä. Ei tarvitse koka-ta kuin omiksi tarpeiksi, aamulla hakea torilta itse kalat ja vihannekset, ja sillä sipuli. Ei sitä lapsena arvaa, minne maailma heittää ja millaisessa ympäristössä nauttii elämän kirpeimmät hedelmät. On vain pysyttävä mukana niin kauan kuin vähänkin jaksaa.

Einari Paavolainen

* * * * *
* * * *
* *
*

PAAVOLAISTEN "SEITSEMÄSTÄ VELJEKSESTÄ"

Antti Johanneksenpoika Paavolaisen (syntyi v. 1814, kuoli 3.11.1867) ja vaimonsa Maria Heikintytär Kuortin (syntyi 27.3.1815, kuoli 4.8.1892) viidestä kauppiaspojasta on kirjotettu usein sukuseuran jäsenlendessä. Tämä mainetta saavuttanut veljessarja lienee silti vielä ainakin yhden tarinan arvoinen, sillä lähinnä siitä versoo Paavolaisten suvun voimallisin osa. Heidän vaiheisiinsa liittyy myös tapahtumia, jotka ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Kivennavan Vuottaalta Tirttulan kylään v. 1848 muuttaneen perheen koostumus on siinä suhteessa erikoinen, että Marialle ja Antille syntyi vain poikia ja kaikkiaan 12 kappaletta. Jos asian yksinkertaistamiseksi oletamme, että poikia ja tyttöjä syntyy yhtä paljon, mikä ei tilastojen mukaan pidä kyllä täysin paikkaansa, niin todennäköisyys pojan ja tytön saamiseen on yhtä suuri eli 0,5. Kahden pojan syntyminen peräkkäin tapahtuu todennäköisyydellä $(0,5)^2$ eli 0,25. Mitä useammasta samaa sukupuolta olevasta on kysymys, niin sitä pienempi on todennäköisyys saada aina vain esim. poikia. Tässä tapauksessa kahdentoista peräkkäisen pojan syntymisen todennäköisyys on $(0,5)^{12} = 0,000244$. Tämä merkitsee sitä, että vain yksi noin 4.100:sta kaksitoistalapsisesta perheestä voi olla vain poikalapsien miehittämä. Kaksitoista lasta perheessä ei ollut sekään 1800-luvulla aivan tavallista, mutta vielä harvinaisempaa oli, että kaikki syntyneet olivat poikia.

Pojista seitsemän syntyi Vuottaalla ja viisi Tirttulassa. Yksi pojista oli jo syntyessään kuollut ja kolme muuta (Johannes, Antti ja Kaapro) kuolivat jo lapsena. Veljeksistä nuorin, Mikko, kuoli 24-vuotiaana poikamiehenä kirkonkirjan mukaan halvaukseen. Sukua jatkamaan varttui seitsemän veljestä, joista

Johannes ja Matti jäivät viljelemään kotitilansa maita Tirttulassa, kun taas Heikki, Tuomas, Pietari, Antti ja Aatami toimivat hyvällä menestyksellä kauppiaina. Paitsi henkilökohtaista tarmokkuutta heidän menestymiseensä vaikutti osaltaan myös maakaupan vapautuminen.

Menneinä vuosisatoina kaupan harjoittamista maaseudulla pidettiin vahingollisena. Kauppa oli määrätty kaupunkielinkeinoksi. Kuningas Kustaa Vaasa kielsi v. 1533 Pohjanmaan asukkaita harjoittamasta kauppaa maakuntaa kiertämällä ja kehoitti maaseudulla asuvia alamaisiaan pysymään kotonaan hoitamassa peltojaan, kalastusta ja muita toimeentulolähteitään. Jo tätä ennen Maunu Eerikinpojan kaupunkilaki vuodelta 1350 ja Kristofferin maanlaki vuodelta 1442 olivat kieltäneet maakaupan. Maalaisten piti viedä tavaransa kaupunkeihin tai markkinoille myytäväksi.

Kielloista huolimatta maakauppaa kuitenkin harjoitettiin. Tämä oli merkantilistisen talouspolitiikan periaatteiden vastaista, mutta määräysten noudattamista ei pystytty kovin tehokkaasti valvomaan. Erityisesti vienankarjalaisten harjoittama kulku-kauppa Pohjanmaalla oli vilkasta. Samoin Karjalan kannaksella verottoman suolan salakuljetus Suomesta Venäjälle ja sieltä tuotujen tavaroiden myynti salaa oli yleistä.

Kun Suomen sisämaassa kaupunkeja oli harvassa, niin maalaisten piti tehdä jopa kymmenien peninkulmien matkoja käydäkseen lailista kauppaa. Tämä oli hankalaa ja luonnollisesti edisti salakauppaa. Samoin isonvihan jälkeen tavaroiden puute oli maassamme niin suuri, että viranomaisten oli pakko sallia rajan takaa tapahtuva kaupankäynti. Esiintyvien hankaluuksien takia kauppaa vähitellen vapautettiin, mm. viljakauppa kokonaan kuningas Kustaa III:n aikana v. 1780.

Venäläisten valloitetun koko Suomen ohjautui aikaisemmin Savosta ja Pohjois-Karjalasta Pohjanmaan rannikkokaupunkeihin suuntautunut kauppa nyt Pietariin. Voi oli tärkeä vientiartikkeli, ja siitä sai Pietarissa jopa kolminkertaisen hinnan Viipurissa maksettuun verrattuna. Kannakselaisista tuli tärkeitä Pietarin kaupan välittäjiä. Venäläiset vallanpitäjät näkivät mielellään Suomen kaupan suuntautuvan itään, koska se heikensi suomalaisten siteitä entiseen emämaahan Ruotsiin. Saimaan kanavan rakentaminen palveli tätä samaa tarkoitusta helpottaessaan kuljetuksia Pietariin päin.

Maakaupan vapauttamisesta oli tehty esityksiä jo Porvoon valtiopäivillä v. 1809. Erityisesti talonpojat olivat esitysten takana, mutta porvaristo vastusti niitä. Muut säädöt eivät halunneet muuttaa vanhan järjestelmän perusteita maan venäläistymisen pelosta.

Kenraalikuvernööri ruhtinas Aleksander Menšikov esitti v. 1841 maakaupan vapauttamista. Vuonna 1859 annettiin asetus, joka salli kauppa- ja teollisuuden perustamisen maaseudulle. Asetus sisälsi kuitenkin melkoisia rajoituksia. Lupa kaupan perustamiseen oli saatava läänin kuvernööriltä ja 50 virstaa (= 53,44 km) lähemmäksi kaupunkia tai kauppalaa kauppaa ei saanut perustaa. Tämä etäisyysrajoitus poistettiin kuitenkin jo v. 1861.

Tämä pitkäksi venynyt ja otsikon aiheesta poikkeava esitys on kerrottu taustaksi sille, mikä loi edellytykset Paavolaisen veljesten menestykselle kauppiaina. Vuoden 1859 asetus vaikutti ratkaisevalla tavalla uuden ammattikunnan, kauppiassäädyn syntymiseen maaseudulle. Toinen merkittävä tekijä oli Kivennavan sijainti Pietariin johtavien kauppateiden varrella sekä yhä laajemmaksi paisuva pietarilainen huvila-asutus. Veljesten henkilökohtaisia ominaisuuksia ei ole silti syytä väheksyä.

Maakaupan vapauttamisen seurauksena Kivennavalle muodostui kaksi merkittävää kauppiassukua, Käävät ja Paavolaiset. Alkuaikojen kauppiasta Mikko Susi Terijoella oli myös huomattava. Susi perusti kauppansa v. 1859, ja se oli aikanaan Kannaksen suurin. Mikko Susi pyrki Terijoella saamaan kaupan hallintaansa ja maksoi Kivennavan kunnan vaivauskassaan 500 mk ehdolla, ettei muita kauppiaita saanut perustaa Terijoelle. Tämä vastustus kyllä lopulta murtui.

Käävän suvun ensimmäinen kauppias oli v. 1822 syntynyt Pietari Kääpä. Hän sai kaupan perustamisluvan myös v. 1859. Tämän suvun maineikkaat perinteet kauppiaina jatkuvat vieläkin nyt jo viidennessä polvessa.

Pietari Käävällä oli viisi tytärtä, joista neljä avioitui kauppiaille, ja näistä kolme (Anna, Maria ja Kaarina) menivät Paavolaisten kauppiasveljeksille (Tuomas, Pietari ja Aatami). Veljeksistä Johannes otti vaimokseen Matti Käävän tyttären Katrin, joka oli edellisten serkku. Heikki ja Matti naivat sisarukset, Uolo Kukkosen tyttäret Marian ja Katrin. Näiden äiti oli Matti Käävän vanhin tytär Anna. Näin olivat Paavolaisen ja Käävän suvut harvinaisella tavalla kuuden avioliiton sitein nivoutuneet toisiinsa.

Paavolaiset harjoittivat kaupan ohella muutakin liiketoimintaa, kuten maanviljelyä, majatalon pitämistä, leipomoliikettä jne. He osallistuivat merkittävällä tavalla myös yhteiskunnalliseen toimintaan Kivennavalla.

Paavolaisten kauppatoiminta alkoi Kirkonkylässä, jonne Tuomas, Pietari ja Aatami perustivat kaupan v. 1872. Tämän jälkeen veljekset perustivat omia liikkeitään. Tuomas pystytti kaupan ensin Anjärvelle ja sitten Raivolaan, minne myös Aatami muutti. Pietari jäi yksin Kirkonkylään hoitamaan yhä paisuvaa

kauppaliikettä. Pietarin omistama maatila oli pitäjän suurimpia, ja sen navettaan mahtui 40 lehmää. Pietari piti myös majataloa, jossa istuttiin kihlakunnan kärkejät. Tämä suuren talon isäntä ja kauppias kasvoi lukuisten tehtäviensä keskellä koko pitäjän keskeiseksi vaikuttajaksi.

Pietarin vaimo Maria Kääpä oli avioitunut 17-vuotiaana Kustaa Uolonpoika Seppäselle Tirttulaan. Avioliitto jäi perin lyhyeksi, sillä nuori aviomies kuoli 22-vuotiaana vain viisi päivää häiden jälkeen, kuolleiden luettelon mukaan kovaan kuumeeseen. Mikä lie kuumeen aiheuttanut? Vuoden leskeyden jälkeen Maria solmi avioliiton Pietarin kanssa.

Heikki perusti kaupan Joutselkään ja piti myös majataloa. Heikin talo lienee ollut kooltaan pitäjän suurimpia ellei suurin. Tuomaalla oli kaupan ohella Raivolassa kestikievari, jossa pidettiin 12 hevosta. Tuomas oli ensimmäinen kirkonisäntä Paavolaisten suvussa hoitaen tehtävää 18 vuotta ennen Pietaria.

Antti lienee menestynyt liiketoimissaan parhaiten. Hänellä oli kaupat Lintulassa ja Terijoella. Antti omisti parhaimmillaan 32 taloa, joista yksi oli kaksikerroksinen kivitalo. Antilla oli Terijoella niin hyvin varustettu kauppa, että sanottiin: "Mitä ei Paavolaise Antilt saa, sitä ei saa Pietaristkaa". Antti oli koulujakäymätön kansanmies, mutta toimi aktiivisesti kansakoulujen ja oppikoulujen perustamiseksi Terijoelle kouluttaen myös omat lapsensa. Hän osallistui myös monin tavoin kunnan ja seurakunnan tehtävien hoitamiseen.

Aatamilla oli kauppa Raivolassa, jonka kautta tavaravirrat suuntautuivat eteläisen Kannaksen pitäjiin. Aatamin kauppa muodostui tukkuliikkeeksi lähipitäjien kauppiaille. Liikkeen yhteydessä toimivat leipomo ja majatalo. Aatamin harrastuksiin kuuluivat hevoskasvatus ja kilpa-ajot, kirjallisuus sekä tähtitiede.

Paitsi että nämä "seitsemän veljestä" olivat eteviä liiketoimissaan, heillä oli myös suurimmat lapsiluvut koko Paavolaisten suvussa tähän päivään mennessä. Tuomaalle synnyttivät hänen vaimonsa Anna Kääpä ja Johanna Streng yhteensä 16 lasta. Paljon ei jäänyt jälkeen Pietari, jolla oli Maria Käävän kanssa 15 lasta. Vielä pronssitilakin menee veljeksille, sillä Aatamilla ja Kaarina Käävällä oli 14 lasta. Seitsemän veljeksien yhteinen lapsiluku oli 84, joista poikia 40 ja tyttöjä 44. Vaikka kuolema verotti tästä lapsikatraasta ennen kymmenettä ikävuotta 39 lasta, niin muodostavat Tirttulan Antti Paavolaisen jälkeläiset edelleen sukumme ydinjoukon.

Antti Paavolaisen poikien nousu maakauppiaiden aateliin oli kuin tähdenlento. Seuraavassa polvessa ei enää ollut yhtä mitattavia työn jatkajia. Heikin pojat palasivat esi-isiensä ammattiin maanviljelijöiksi. Tuomaan aikuistuneet pojat lukivat kansakoulunopettajiksi ja tyttäret menivät virkamiesten rouviksi.

Pietarista syntyivät suvun nimekkäimmät jälkeläiset, joiden ansiot kulttuurin ja talouselämän eri aloilla ovat ehkä parhaiten tunnetut. Pekka oli ensimmäinen akateemisen loppututkinnon suorittanut suvussa. Hän siirtyi herrasäätyyn myös avioliiton kautta. Pekan poikia olivat vuorineuvos Lauri Paavolainen ja kirjailija Olavi Paavolainen. Pietarin pojista nuorin, Erkki, tuli tunnetuksi kansanedustajana, ministerinä, päätoimittajana, kansanopiston johtajana ja monissa karjalaisten luottamustehtävissä saaden kouluneuvoksen arvonimen.

Erkin lapsia ovat kirjailija Katri Veltheim ja professori Jaakko Paavolainen. Pietarin tyttäret löysivät aviopuolisonsa teologian ja kanttorien joukosta. Antti koulutti lapsensa ja tyttäret näyttävät olleen kysyttyjä avioliittomarkkinoilla. Kauppiasta ei lapsista enää tullut.

Aatamin lapsista Pietari piti vielä kauppaa Raivolassa ja toimi kirkonisäntänä, joka virka kulki suvussa vuodesta 1870 vuoteen 1922 kuuden vuoden jaksoa lukuunottamatta. Pietari sai kaupallisen koulutuksen, mutta kauppiaan ammattiin hän ei tuntenut samaa kutsumusta kuin isänsä ja setänsä. Yhteiskunnallisissa ja aatteellisissa riennoissa hän sitä vastoin oli innolla mukana. Aatamin tyttäret avioituivat hekin yläluokkaan kuuluville miehille.

Vielä lopuksi tilastoista kiinnostuneille laatimieni sukutauluksen sadan ensimmäisen antia.

Taulut	Poikia kpl	%	Tyttyjä kpl	%	Yht.	Alle 10 v kuoll. kpl	%	Lapsia/ perhe
T ₁₋₁₀	47	50,5	46	49,5	93	49	52,7	9,3
T ₁₁₋₂₀	46	59,0	32	41,0	78	28	35,9	7,8
T ₂₁₋₃₀	35	50,0	35	50,0	70	32	45,7	7,0
T ₃₁₋₄₀	40	45,5	48	54,5	88	42	47,7	8,8
T ₄₁₋₅₀	37	49,3	38	50,7	75	29	38,7	7,5
T ₁₋₅₀	205	50,7	199	49,3	404	180	44,6	8,1
T ₅₁₋₁₀₀	92	55,1	75	44,9	167	21	12,6	3,3
T ₁₋₁₀₀	297	52,0	274	48,0	571	201	35,2	5,7

Tilasto ulottuu elossa olevaan sukupolveen saakka. Ensimmäisen puoliskon (T₁₋₅₀) lapset ovat syntyneet suurimmaksi osaksi ennen 1800-luvun päättymistä.

Luvuissa voidaan havaita lapsena kuolleiden prosentuaalisen osuuden voimakas supistuminen 1900-luvun puolella (noin neljäsosaan). Samoin perheen lapsiluvun pieneneminen keskimäärin kahdeksasta hieman yli kolmeen lapseen.

Tilastojen mukaan Suomessa syntyy 1000 tyttölästä kohden 1060 poikalasta eli 51,5 % lapsista on poikia. Paavolaisten osalta jakautuma on suurin piirtein samanlainen.

Edellä kerrottujen veljesten 84 lapsesta 39 lasta kuoli alle 10-vuotiaana eli 46,4 %. Tämä vastaa ajankohdan keskiarvoa. Ottaen huomioon kauppiaiden hyvän taloudellisen aseman, jolloin oli varaa palkata hoitajia lapsille, sekä asuinpaikan sijainnin tarjoaman mahdollisuuden hankkia lääkärin palveluja, kuolleiden lasten määrä vaikuttaa korkealta. Kärsikö tässä laatu määrän kustannuksella vai oliko älykkäiden jälkeläisten fyysinen kunto heikompi?

Lauri Paavilainen

* * * * *

PAAVOLAISTEN SUKUSEURA R.Y.:N JOHTOKUNTA

Jaakko Paavolainen, puheenjohtaja, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki, puh. 90-649 899
Rauno Paavolainen, varapuheenjohtaja, Santunkatu 6, 15150 Lahti, puh. 918-334 401
Lauri Paavilainen, Vanhatie 28 A 3, 15240 Lahti, puh. 918-305 630
Lauri Paavolainen, 47710 Jaala, puh. 951-341 09
Reino Paavolainen, Aleksis Kiven katu 32 B 9, 33200 Tampere, puh. 931-370 93
Toivo Paavolainen, Porttikuja 2 F 67, 00940 Helsinki, puh. 90-304 654
Väinö Tp. Paavolainen, Länsilahdenkuja 4 D, 00210 Helsinki, puh. 90-692 6860
Väinö Paavolainen, Falanderinkatu 20 A 24, 67200 Kokkola
Elvi Seppälä, Seimenkatu 20, 33730 Tampere, puh. 931-645 985
Kalervo Paavolainen, varajäsen, 41630 Oravasaari, puh. 941-668 139
Tapio Paavolainen, varajäsen, 14680 Alvettula, puh. 917-451 59
Raija Valonen, varajäsen, Päivälänkatu 3, 05830 Hyvinkää
Johannes Paavolainen, kunniajäsen, Sammonkatu 19 E 71, 33540 Tampere
Martti Paavolainen, kunniajäsen, Pengerkatu 22 C 49, 00500 Helsinki
Ritva Paavolainen, sihteeri, Bulevardi 11 A 10, 00120 Helsinki, puh. 90-649 899

Lehden puhtaaksikirjoitus Lou-Lou Vaske

* * * * *

* * * *

* *

*